

Schone energie voor ontwikkeling

Als je de twee miljard mensen die nu nog geen toegang hebben tot elektriciteit wilt helpen door vooral fossiele of nucleaire energie, zal de CO₂-uitstoot met maar 1% toenemen. Daar zit dus niet het grootste probleem. Maar je laat dan wel alle eisen rond duurzaamheid los, je maakt mensen afhankelijk van grootschalige en centraal aangestuurde systemen en je zet geen stap op weg naar duurzaamheid. Bovendien gaan die twee miljard mensen, juist omdat je ze de kans biedt zich te ontwikkelen, op termijn veel meer energie gebruiken. Geen goed idee dus. Maar wat dan? Is een duurzame energievoorziening in combinatie met armoedebestrijding dan wel haalbaar?

Ja. Juist de duurzame bronnen bieden die mogelijkheid. Om eindeloze discussie en stagnatie te voorkomen, zou het goed zijn als er criteria komen die gaan gelden voor bijvoorbeeld alle investeringen, hulpprogramma's, leningen en andere geldstromen. Het zou de mondiale milieu- en ontwikkelingsbeweging ook versterken als ze het eens wordt over die uitgangspunten.

WISE doet een voorzet. Op de website www.tegenstroom.nl publiceren we criteria waaraan investeringen zouden moeten voldoen in onze ogen. We horen graag uw mening, discussieer mee.

Foto's: WISE / links en midden: World Social Forum, Brazilië, 2003 / rechts: Ruim 600.000 handtekeningen voor EU Commissaris, 2007

Gifblauwe kern-taart en handtekeningen voor EU-commissaris

Op 23 maart jl., twee dagen voor de 50e verjaardag van het pro-nucleaire Euratom-verdrag, werd de Europese Petitie tegen Kernenergie overhandigd aan de EU Commissaris van Energie, Piebalgs: 634.686 individuele handtekeningen en 782 organisaties uit heel Europa. Euratom is een van de drie basisverdragen van de EU en verplicht alle landen de toepassing van kernenergie te bevorderen. Elf lidstaten gebruiken helemaal geen kernenergie. Er is geen vergelijkbaar

verdrag voor schone energie. Er gaat ook nog steeds veel meer geld naar nucleaire energie dan naar duurzame bronnen. De handtekeningen onderstrepen de eis om het bestaande Euratomverdrag af te schaffen. Er zijn een aantal lidstaten die anders willen proberen eenzijdig het verdrag op te zeggen. Piebalgs reageerde goed en genoot van de not-so-happy-birthday-cake die we hem aanboden.

Meer info op www.tegenstroom.nl

Gaat DELTA een kerncentrale bouwen of niet?

Het derde kabinet Balkenende had graag de nog door haar opgestelde criteria voor een nieuwe kerncentrale in Nederland besproken. Dat kwam er niet meer van. Nu ligt de bal bij de nieuwe milieu-minister die zich in elk geval wat minder enthousiast uitlaat over kernenergie dan haar voorganger. Het regeerakkoord zegt dat er 'deze regeerperiode geen

nieuwe kerncentrale wordt gebouwd'. Het Zeeuwse energiebedrijf DELTA, voor 50% eigenaar van de kerncentrale Borssele, heeft deze zin al als 'betekenisloos' bestempeld. Het is immers niet langer de politiek die een kerncentrale bouwt. Bovendien kost het bouwen van een reactor minstens tien jaar, meestal meer. Toch is het een politiek signaal.

vervolg op pagina 2

vervolg **Gaat DELTA een kerncentrale bouwen of niet?**

Minister Cramer heeft bevestigd dat ze met de concrete invulling van haar project "Schoon en Zuinig" kernenergie overbodig wil maken. DELTA laat steeds weten dat ze het initiatief zal nemen voor de bouw van een kerncentrale.

De vraag is dan ook; in hoeverre is DELTA bereid tegen de wil van dit kabinet in te gaan en een vergunning-aanvraag in te dienen?

We vroegen het aan Frank van den Heuvel, directiesecretaris van DELTA N.V.

FvdH: "Het kabinet of een minister heeft niet gezegd dat bedrijven geen vergunning mogen aanvragen. Dat staat ook niet in het regeerakkoord. Voorbereidingen zijn niet verboden".

WISE: Maar het gaat niet alleen om wat er wettelijk mogelijk is, maar ook om de politieke en maatschappelijke speelruimte die DELTA voelt. Wachten jullie op de uitkomsten van de behandeling van de kernenergiewet en de criteria voor nieuwe kerncentrales of is het juist gunstiger om daar niet op te wachten en snel de procedures voor een nieuwe centrale in gang te zetten?

FvdH: "In principe bepaalt DELTA zelf zoveel mogelijk het tempo, waarbij we ons vanzelfsprekend houden aan de geldende wet- en regelgeving. Het is gewoon mogelijk om de procedures voor de bouw van een nieuwe kerncentrale te starten op basis van de huidige wet- en regelgeving. Wij kunnen het tempo van de politiek in deze niet bepalen en moeten ook zo min mogelijk afhankelijk willen zijn van dit tempo. Wij willen dus, zo gauw wij er klaar voor zijn, een aanvraag indienen".

WISE: Hoe gaan jullie de centrale financieren? Wordt er gedacht aan een Finse constructie met een aantal grootverbruikers die het geld op

tafel leggen en gegarandeerd stroom krijgen voor 40 jaar tegen een vaste prijs? Is er interesse vanuit een buitenlands bedrijf (Electrabel of E.ON) om het samen te doen?

FvdH: "Hier kunnen we nog geen antwoord op geven; er zijn inderdaad verschillende mogelijkheden. Mocht de financiering van de tweede kerncentrale gaan spelen dan zullen we natuurlijk nooit als DELTA alleen het investeringsbedrag kunnen opbrengen. Daar zullen we partners bij zoeken".

Minister Cramer wacht met de discussie over de criteria voor nieuwe kerncentrales op de uitkomsten van weer een advies, ditmaal van de Sociaal Economische Raad (SER). Wanneer dit komt is vooralsnog onduidelijk.

De grote vraag blijft echter wat de regering en de Tweede Kamer gaan doen als er een initiatief komt vanuit de markt. En zeker als die komt vóórdat er nieuwe wetgeving en criteria zijn.

wise
World Information Service on Energy

Colofon

Stroom Nieuwsbrief # 9 | mei 2007

Oplage 20.000

Tekst en redactie Frank van Schaik en Peer de Rijk

Grafisch ontwerp Sandra de la Combé

Druk Albani drukkers

WISE

Postbus 59636, 1040 LC Amsterdam

Tel. 020 - 6126368 Fax 020 - 6892179

Email wiseamster@antenna.nl

Web www.tegenstroom.nl en

www.groenestroomjagraag.nl

Web internationaal

<http://www.antenna.nl/wise>

Giro 40 88 285

Deze nieuwsbrief wordt mede mogelijk gemaakt door:

NCDO en VROM

Malawi bedreigd door uranium-winning

De prijs van uranium, brandstof voor kerncentrales, is geëxplodeerd de laatste jaren. Niet alleen omdat de vraag aantrekt, maar ook omdat een paar grote mijnen wereldwijd te kampen hebben met ongelukken. Reden voor mijnbouwbedrijven om de aarde opnieuw af te stropen op zoek naar voorraden die met de huidige prijzen wel rendabel te winnen zijn. Het liefst op plekken waar men het niet zo nauw neemt met milieueisen of democratie. Malawi is zo'n plek. Een Australisch bedrijf kreeg binnen een jaar een concessie. Geen milieueffect-rapportage, geen inspraak, geen garanties over de manier waarop ze de mijn achterlaten als ze het uranium uit de grond hebben gehaald. Hoe ze het voor elkaar hebben gekregen? Door de president

tien procent van de winst te beloven. Daarnaast heeft het bedrijf toegezegd 5% van de winst in het land achter te laten. Anderzijds hoeft ze 15 jaar lang geen belasting te betalen...

De mijn bevindt zich aan de bovenloop van een rivier die het Njasa-meer voedt. Het meer op haar beurt, een van de grootste zoetwaterreservoirs van Afrika, voorziet honderdduizenden mensen van vis, drinkwater en mogelijkheden voor inkomsten uit toerisme.

Gelukkig is er Citizens for Justice, een jonge milieuorganisatie die zich hardnekkig blijft verzetten tegen de plundering van haar land. Ze hebben met hulp van WISE de krachten gebundeld en werken samen met organisaties in Namibië en Zuid-Afrika die ook met man en macht proberen hun land te beschermen tegen uitbuiting en vervuiling door uraniummijnbouw.

Kijk op <http://www.wise-uranium.org> voor meer informatie.

Wanneer valt kernenergie van 'de energieklijf'

De komende jaren gaat er, alleen al in Nederland, miljarden geïnvesteerd worden in nieuwe energieproductie. Voor het milieu (en dat is niet alleen klimaatverandering!) is het cruciaal wat voor centrales er bijkomen.

Wij zouden het wel weten. Er zijn in onze ogen genoeg mogelijkheden en kansen om het schoon en betrouwbaar op te lossen. Het gaat om politieke

wil en het lef om tegen een aantal gevestigde belangen in te gaan. Kernenergie als oplossing blijft boven de markt zweven. WISE zou graag zien dat we dat hoofdstuk kunnen afsluiten. Zolang dat niet gebeurt, blijven we volop meedoen aan het debat en blijven we nieuwe feiten en inzichten aandragen.

Bijvoorbeeld over de vraag of kernenergie wel kan bijdragen aan het oplossen van het klimaatprobleem. Is het wel zo dat er, per eenheid elektriciteit, minder CO₂ uitgestoten wordt door kernenergie, in vergelijking met andere bronnen?

Klimaatverandering is een mondiaal probleem. In Nederland of Europa minder CO₂ uitstoten is mooi, maar uiteindelijk helpt het niet als er elders meer uitgestoten wordt door de keuzes die wij maken. Kernenergie is een ingewikkeld proces, met veel benodigde tussenstappen op weg naar de kerncentrale. En al die stappen veroorzaken uitstoot.

Bovendien is er de interessante kwestie van de zogenaamde 'energieklijf', het punt waarop een energie-

drager net zo veel energie gebruikt als oplevert. Dertig jaar geleden was er discussie over de vraag of een kerncentrale überhaupt wel netto elektriciteit levert. Immers, alle stappen in de cyclus, zowel voor als na de daadwerkelijke productie van stroom, gebruiken ook energie.

Beide onderwerpen zijn weer actueel. Als je rationeel met beschikbare middelen wilt omgaan zul je een afgewogen keuze moeten maken; op welke manier kunnen we het best klimaatverandering tegengaan.

In het rapport [Eindeloos of Eindig, wanneer valt kernenergie van de energieklijf?](#) wordt deze kwestie opnieuw bekeken. Het is geen makkelijk vraagstuk en er zal absoluut meer onderzoek naar moeten plaatsvinden. Maar wij vinden wel dat zowel energiebedrijven als de overheid bij het denken over nieuwe investeringen er ook op deze manier naar moeten kijken.

3

Finland op weg naar zesde en zevende reactor?

Op uitnodiging van vrouwenorganisaties in Finland met wie WISE samenwerkt, waren we eind april een paar dagen in het land van de 1000 meren. Op bezoek bij de nieuwe minister van handel en industrie en in debat met nieuwe parlementariërs. Finland heeft sinds kort een nieuwe regering, bestaande uit vier partijen die hebben gezegd dat er misschien nog een zesde en zevende nieuwe kerncentrale gebouwd moet worden. Uit de gesprekken bleek dat de verantwoordelijke politici geen idee hebben waar ze aan beginnen. Een enorm gebrek aan feitelijke kennis over kernenergie gecombineerd met een uiterst naïef geloof in de uitsluitend goede bedoelingen van de energie-intensieve

industrie ("ze willen het klimaat beschermen") stemt niet hoopvol. De Duitse energiereus E.ON wil land kopen aan de zuidkust van Finland en daar de kerncentrale bouwen die in eigen land niet meer gewenst is. Overigens is het nog maar zeer de vraag of er ooit begonnen wordt aan de bouw van de nieuwe centrale(s). De vijfde, sinds twee jaar in aanbouw, loopt 20 maanden achter op schema en kost nu al 500 miljoen euro meer dan begroot. Onlangs werd bekend dat er meer dan 700 fouten in materiaal en constructie zijn ontdekt; de belangrijkste reden voor de enorme vertraging. De Franse leverancier van de centrale die de reactor voor de vaste en lage prijs van 3 miljard euro

verkocht heeft aan de Finnen is toch maar eens een balletje gaan opwerpen bij de kopers; "of er toch niet opnieuw afspraken gemaakt kunnen worden over het verdelen van de verliezen die gemaakt worden op de bouw"...

Waarnemers in Finland denken dat alle discussie over een zesde en zevende reactor vooral bedoeld is om de aandacht af te leiden van het hopeloze project van de vijfde centrale. De gemeenteraad van de plaats aan de Finse zuidkust heeft besloten geen land te verkopen aan E.ON.

België heeft te weinig geld voor afbraak kerncentrales

Elke centrale zal ooit gesloopt moeten worden. Daar is wereldwijd nog heel weinig ervaring mee, want overheden en industrie stellen dit graag uit. Al is het maar om te voorkomen dat snel duidelijk wordt hoeveel ontmanteling en opslag precies kost. Ondertussen sparen de centrales die nog elektriciteit produceren wel geld voor die ontmanteling. Dit gebeurt op basis van een inschatting van de benodigde som. De ervaring die wel is opgedaan, vooral met kleinere (onderzoeks)reactoren leert dat er eigenlijk altijd sprake is van onderschatting van de daadwerkelijke kosten. Bovendien zijn de regels onduidelijk; soms mogen eigenaren van kerncentrales de spaarpotjes gebruiken voor bijvoorbeeld speculaties op de valutamarkten of om "buitenlandse aankopen" mee te betalen. Als dat dan misgaat, mag de belastingbetaler alsnog het voor de afbraak en opslag van radioactief afval benodigde geld ophoesten.

In de discussies over kernenergie speelt dit een grote rol; hoe bepaal je (en wie bepaalt dat) hoeveel geld een exploitant opzij moet zetten voor afbraak en afvalbeheer? En als je het

eens bent over het bedrag, moet je dat dan vanaf dag 1 beschikbaar hebben op een veilige spaarrekening (voor het niet ondenkbeeldige geval dat de centrale eerder dan gedacht gesloten wordt, maar wel radioactief is en afval heeft geproduceerd)? Of moet je vertrouwen op de blauwe ogen van de eigenaar en toestaan dat het geld of later beschikbaar komt of gebruikt mag worden voor bijvoorbeeld buitenlandse avonturen?

In België is dat in elk geval niet zo goed geregeld.

De overheid heeft sterke twijfels bij de manier waarop Electrabel (eigenaar van de centrales) de ontmanteling van kerncentrales en de berging van het nucleair afval voorbereidt. In een geheim rapport schrijft ze dat Electrabel, die het spaarpotje voor de nucleaire schoonmaak beheert, geen flauw benul heeft van wat de operatie zal kosten. In de prognoses wordt een aantal kosten onderschat en worden er te krappe onzekerheidsmarges gehanteerd. Temeer daar ook België geen idee heeft hoe het afval uiteindelijk voor tienduizenden jaren veilig opgeborgen moet worden.

WISE steunt Cool Climate

Ongerust zijn over de klimaatcrisis is niet genoeg. We kunnen écht iets doen.

Er is een wereldwijde klimaatcrisis gaande. De ongerustheid neemt toe, maar het blijft veel te stil. Cool Climate vraagt om actie van de politiek, nu! Sluit je aan en doe mee. Kijk even op www.coolclimate.nu

Groene stroom? Ja graag!

Goed voor het milieu, uw portemonnee en voor WISE; overstappen op groene stroom van Greenchoice.

Op www.groenestroomjagraag.nl vergelijken we alle energiebedrijven op hun totale productie. Greenchoice komt daar als beste uit; het enige energiebedrijf dat alleen groene energie verkoopt en zich actief durft uit te spreken tegen kernenergie. Bovendien is groene stroom en gas van Greenchoice altijd goedkoper dan van uw huidige leverancier. Als u via WISE (via onze site of door een formulier bij ons op te vragen) klant wordt van Greenchoice, steunt dit bedrijf ook nog het werk van WISE.

IK WIL:

- ... (aantal) exemplaren van het formulier om klant te worden van Greenchoice gratis
- ... (aantal) exemplaren van de brochure Kernenergie? Niet doen gratis
- ... (aantal) exemplaren van de flyer Groene stroom? Ja graag! gratis
- ... (aantal) exemplaren van het rapport Eindeloos of eindig, wanneer valt kernenergie van de energiekilf 10 euro

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

Email:

Telefoon:

Knip of kopieer en stuur op naar WISE